

Eurooppalaisen Suomen lausunto valtioneuvoston ulko- ja turvallisuus- poliittisen selonteon (VNS 3/2024 vp) päivitykseen ajankohtaiselonteon muodossa

Eurooppalainen Suomi ry

Yleistä

Eurooppalainen Suomi on kaikille Eurooppa-asioista kiinnostuneille avoin kansalaisjärjestö, kansainvälisen European Movement International -järjestön suomalainen jäsenjärjestö ja valtakunnallinen keskusjärjestö. Työtämme on edistää Euroopan unionista käytävää kansalaiskeskustelua Suomessa ja Euroopassa sekä lisätä tietoisuutta Euroopan unionin toiminnasta. Haluamme rakentaa vahvempaa, vapaampaa ja vastuullisempaa Eurooppaa, joka kykenee uudistumaan arvoistaan tinkimättä, jotta sen lupaus rauhasta, vauraudesta ja vapaudesta säilyy myös tuleville sukupolville.

Eurooppalainen Suomi ry kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto liittyen valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon päivitykseen.

Euroopan unioni on rauhanprojekti, joka hakee vertaistaan maailman historiassa. EU:n menestys rauhanprojektina perustuu taloudelliselle yhdentymiselle, joka on vuosikymmenten aikana sitonut jäsenmaat rakentamaan kanssakäymiseen. Sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestelmän murtuessa pehmeä vallankäyttö ei kuitenkaan enää riitä puolustamaan eurooppalaisia arvoja sisäisiltä ja ulkoisilta, jopa eksistentiaalisilta uhilta.

Pienelle maalle, kuten Suomelle, Euroopan unioni on tärkein yhteisö. Se tarjoaa turvaa, vakautta ja vaikutusvaltaa maailmassa, jossa geopoliittiset jännitteet ja ennakoimattomat kriisit ovat arkipäivää.

Haluamme erityisesti kiinnittää valtioneuvoston huomion kuuteen asiakohtaan, joita käsitellään seuraavissa luvuissa: transatlanttisten suhteiden kriisi ja globaalin järjestelmän murros asettaa Euroopan poikkeukselliseen vaaraan; sääntöpohjaisen järjestelmän tukeminen voimapolitiikan aikana vaatii periaatteellisuutta; kansainvälistä vakautta ja vastuuta on edistettävä uusia liittolais- ja kauppasuhteita muodostamalla; EU:n ja demokratioiden ulkoiset hajottamispyrkimykset ovat uusi suora turvallisuusuhka; Euroopan puolustuksellinen integraatio; ja että Euroopan itsenäisen toimintakyvyn vahvistaminen on juuri nyt ulko- ja turvallisuuspolitiikan tärkein tehtävä.

Eurooppalainen Suomi yhtyy selonteon (VNS 3/2024 vp) peruslinjauksiin Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan arvopohjaisesta realismista, Nato-jäsenyyden keskeisyydestä, EU:n merkityksestä Suomen tärkeimpänä arvo- ja turvallisuusyhteisönä sekä Ukrainan tuen välttämättömyydestä. Voimassa olevan selonteon analyysi ja linjaukset ovat pääosin kestäviä niiltä osin kuin tässä lausunnossa ei erikseen toisin esitetä.

Lisätietoa lausunnosta antaa Eurooppalainen Suomi ry:n toiminnanjohtaja Samuel Tammekann, p. 044 550 6816 ja samuel.tammekann@eurooppalainensuomi.fi.

1. Transatlanttisten suhteiden kriisi ja globaalin järjestelmän murros asettaa Euroopan poikkeukselliseen vaaraan

Selonteon (VNS 3/2024 vp) toimintaympäristöanalyysi ennakoii transatlanttisen suhteen jännitteistymistä. Tapahtunut kehitys on ylittänyt tuolloin realistisina pidetyt skenaariot. Trumpin toinen kausi on luonut uuden tilanteen, jossa Yhdysvallat ei enää toimi sääntöpohjaisen järjestyksen johtavana puolustajana vaan toimii sitä aktiivisesti murtaen.

Konkreettisimmat merkit tästä murroksesta vuonna 2026 ovat olleet: Venezuelan presidentin sotilaallinen kaappaus tammikuussa 2026 ilman kongressin valtuutusta tai kumppanien konsultointia; toistuva uhkaus pakottaa Nato-jäsen Tanska luovuttamaan Grönlanti Yhdysvalloille; irtautuminen 66 kansainvälisestä järjestöstä, mukaan lukien IPCC; viimeisen strategisten aseiden rajoitussopimuksen (START) päättyminen ilman neuvotteluja jatkosta; sekä toistuvat lausunnot siitä, että Yhdysvallat ei katso olevansa kansainvälisen oikeuden sitoma.

Helmikuussa 2026 alkanut Iranin sota on konkretisoitanut Euroopan strategiset haavoittuvuudet tavalla, joka ylittää useimmat ennusteet. Yhdysvaltojen ja Israelin koordinoitut iskut Iraniin 28. helmikuuta 2026 käynnistivät kriisiketjun, jonka seurauksena Hormuzinsalmi on ollut käytännössä suljettuna: noin 20 prosenttia maailman öljytarjonnasta ja merkittävä osa maailman nesteytetystä maakaasusta on poistunut markkinoilta.

EU ei kuulunut iskujen suunnittelijoihin eikä siitä edes konsultoitu. Neuvosto ja korkea edustaja ovat vaatineet aselepoa ja suojelleet merenkulun vapautta, mutta EU:n kyky vaikuttaa konfliktin kulkuun on ollut olematon. EU:n reaktio Maduron kaappaukseen, Grönlanti-uhkauksiin ja Iranin sotaan on ollut pääosin myötäilevä. EU taipui epäedulliseen tullisopimukseen välttääkseen turvallisuussuhteen vaarantamisen.

Samanaikaisesti Yhdysvaltojen kansallinen turvallisuusstrategia, julkaistu joulukuussa 2025, edustaa historiallista murroskohtaa transatlanttisissa suhteissa. Strategia luonnehtii EU:ta "ylikansalliseksi elimeksi, joka heikentää poliittista vapautta", varoittaa Euroopan eurooppalaisen sivilisaation häviämisestä siirtolaisuuden seurauksena ja ilmaisee "suurta optimismia" eurooppalaisten kansallismielisten puolueiden nousun suhteen. Strategia kehottaa Yhdysvaltoja "kasvattamaan vastarintaa Euroopan nykyiselle kehityskululle Euroopan sisällä" – suorasanaisesti siis sekaantumaan eurooppalaisten jäsenmaiden sisäpolitiikkaan. Nato-laajentuminen halutaan pysäyttää ja Venäjä-suhde "vakauttaa strategisesti", mikä vastaa Kremlin omia tavoitteita.

Yhdysvaltain toimintalogiikka on siirtynyt globaalista johtajuudesta alueellisen hegemonian varmistamiseen. Niin sanottu "Donroe-doktriini", Monroen opin uusi versio, merkitsee, että Länsi-Eurooppa ei enää ole Yhdysvaltain strateginen prioriteetti. Siksi Naton 5. artiklan uskottavuus on sidottu eurooppalaisten omaan suorituskykyyn.

Eurooppalaisen Suomen kanta

Eurooppalainen Suomi katsoo, että tilanne on tunnustettava selvästi: transatlanttinen kumppanuus, joka aiemmin perustui yhteisiin arvoihin ja molempia hyödyttäviin yhteisiin intresseihin, on Trumpin ja Yhdysvaltojen republikaanisen puolueen nykylogiikassa muuttunut transaktionaaliseksi suhteeksi, jossa turvatakuut ovat neuvotteluvaltti ja Euroopan unionia pidetään aktiivisesti ongelmana eikä liittolaisena.

Yhdysvaltain uusi kansallinen turvallisuusstrategia ei edusta yhteisiä arvoja eikä puolusta vapaata ja avointa kansainvälistä järjestystä, vaan rakentaa suurvaltablokkien maailmaa, jossa Euroopalla ei ole itsenäistä roolia, ellei se itse ota sitä.

Eurooppalainen Suomi korostaa, että tämä ei tarkoita antiamerikanismia tai atlanttisen yhteyden hylkäämistä. Se tarkoittaa realistisen analyysin tekemistä siitä, millainen kumppani Yhdysvallat tällä hetkellä on, ja sen perusteella rakentamista, mitä Eurooppa kykenee itse tekemään.

Suosittelut toimenpiteet

Euroopan unionin energiaturvallisuuden vahvistaminen on tehtävä akuutiksi politiikkaprioriteetiksi Iranin kriisin osoittaman haavoittuvuuden valossa: LNG-lähteiden hajautus, kaasun varastoinnin EU-koordinaation ylläpito ja vihreän siirtymän kiihdyttäminen.

Suomen on EU:ssa ajettava aktiivisesti Euroopan geopolittisen toimijuuden vahvistamista: EU:n on voitava ottaa itsenäinen asema kriisien hallinnassa myös silloin, kun Yhdysvallat ei konsultoi eurooppalaisia tai toimii ristiriidassa eurooppalaisten intressien kanssa.

Suomen tulee kehittää Nato-politiikkaa, joka tunnustaa eurooppalaisen pilarin välttämättömyyden. Suomen tulee Nato-liittolaisena edistää eurooppalaista strategista autonomiaa liittokunnassa ja tiivistää suhteita EU:n ainoaan ydinasevaltioon Ranskaan. Samoin Suomen tulee syventää pohjoista puolustusintegraatiota Pohjoismaiden, Baltian maiden, Puolan ja Saksan kanssa. Nämä maat jakavat välittömän turvallisuusuhan Venäjän suunnalta ja kykenevät muodostamaan uskottavan puolustusalueen.

Suomen on selkeästi otettava huomioon Yhdysvaltain NSS 2025:n poikkeaminen yhteisistä transatlanttisista arvoista ja käytettävä tätä argumenttina EU-tason autonomiainvestointien perustelemiseksi. Transatlanttinen yhteistyö on nyt perustettava vastavuoroisuusperiaatteelle.

Päivitykset voimassa olevaan selontekoon

Luku 2.2 (Yhdysvallat-analyysi) on perusteellisesti uudelleenkirjoitettava: Trumpin hallinnon strateginen linja on osoittautunut käyvän laajoilta osin johdonmukaisesti Euroopan ja Suomen intressejä vastaan. Päivitetyt analyysin tulee arvioida avoimesti Yhdysvaltain NSS 2025:n sisältö, sen jo käytännössä osoitetut seuraukset Euroopalle ja Suomen reaktio. Pelkkä maininta "poliittisesta vastakkainasettelusta Yhdysvalloissa" ei enää riitä. Luvun 3.1.1 Yhdysvaltoja koskeva osio on päivitettävä niin, että tavoitteeksi kirjataan turvallisuusriippuvuuden rakenteellinen vähentäminen, ei pelkkä suhteen laaja-alainen kehittäminen. Luvun 3.2.1 EU:n geopolittinen toimijuus -jakso on päivitettävä kattamaan EU:n autonominen kriisikapasiteetti ilman USA:n osallistumista.

Samalla Suomen tulee valmistautua tilanteeseen, jossa Yhdysvallat jättäytyy käytännössä pois Natosta tai vaatii niin suuria myönnytyksiä, että eurooppalainen yhteistyö ilman amerikkalaista osallistumista tulee välttämättömäksi.

2. Sääntöpohjaisen järjestelmän tukeminen voimapolitiikan aikana vaatii periaatteellisuutta

Sääntöpohjainen kansainvälinen järjestelmä on vakavammissa kriisitilassa kuin mihin voimassa olevan selonteon analyysi osasi varautua. Oli jo selvää, että Putinin imperialistinen revansismi – jossa Ukraina, Valko-Venäjä ja Itä-Eurooppa halutaan palauttaa Moskovan valtapiiriin – on suora hyökkäys vuoden 1945 jälkeistä ja vuoden 1975 ETY-konferenssissa vahvistettua periaatetta vastaan, jossa itsenäiset valtiot voivat tasavertaisesti päättää tulevaisuudestaan ja liittoutumisestaan. Myös Kiinan kovenevat otteet Taiwania vastaan ja Etelä-Kiinan meren militarisaatio viittaavat siihen, että Kiina seuraa tarkkaan, onko myös sen mahdollista laajentaa valtapiiriään sotilaallisin keinoin kansainvälistä järjestelmää vastaan.

Vakavin kriisi ei johdu yksinomaan Venäjän tai Kiinan toiminnasta – vaan yhdestä sen tärkeimmistä rakentajista, Yhdysvalloista, jonka johto on eksplisiittisesti julistautunut sen ulkopuolelle. Tanskan kohdalla havaittiin, että jos yksi Nato-jäsen voi uhata sotilaallisesti toista jäsenmaata ilman tehokkaita seurauksia, allianssin 5. artikla on poliittisesti heikentynyt kaikkien osalta. Tämä on erityisen vakava signaali pienille maille kuten Suomelle.

Gaza on edelleen sääntöpohjaisen järjestelmän uskottavuuden koetinkivi. YK:n itsenäinen kansainvälinen tutkintakomissio on todennut, että Israelin toimien siviilituhojen tarkoituksenmukaisuus täyttää kansanmurhan oikeudellisen kriteerin. Euroopan vastaus on ollut hajanainen ja riittämätön. Globaali etelä seuraa – ja sen johtopäätökset Euroopan johdonmukaisuudesta muovaavat sen suhdetta EU:hun ja Suomeen vuosikymmeniksi.

Eurooppalaisen Suomen kanta

Eurooppalainen Suomi katsoo, että sääntöpohjaisen järjestelmän puolustaminen on Suomen ja EU:n ydintavoite – ei siksi, että järjestelmä olisi täydellinen, vaan siksi, että se on pienille valtioille ainoa turva voimapolitiikan aikakaudella. Periaatteellisuus tarkoittaa, että sääntörikkomuksiin reagoidaan johdonmukaisesti riippumatta siitä, onko tekijä liittolainen, kumppani vai vastustaja. Jos periaatteet joustavat poliittisen hyödyn mukaan, niillä ei ole enää painoarvoa globaalin etelän silmissä eikä pidättelevää vaikutusta autoritaariisiin hallituksiin.

Kansainvälinen järjestelmä on kuitenkin pohjimmiltaan anarkkinen. Arvopohjainen realismi tunnustaa, että sääntöpohjaisen järjestelmän tulevaisuus ei ratkea vetoamalla sääntöihin vaan rakentamalla riittävän vahva liittouma niitä valtioita, jotka haluavat toimia sääntöjen mukaisesti ja kykenevät puolustamaan niitä. Tämä tarkoittaa Euroopan unionin roolin vahvistamista kansainvälisen oikeuden puolustajana.

Suosittelut toimenpiteet

Suomen on ajettava EU:ssa ICC:n ja ICJ:n rahoituksen sekä poliittisen tuen vahvistamista. Vastuuvellisuuden kulttuuri on ainoa pitkäaikainen lääke rankaisemattomuuden yleistymiseen.

Lisäksi Suomen on YK:n turvallisuusneuvostokampanjassaan (2029–30) profiloiduttava selkeästi johdonmukaisen kansainvälisen oikeuden puolustajana – ei vain kumppanien, vaan kaikkien osapuolten suhteen. Suomi tunnustaa, että nykyinen YK:n turvallisuusneuvoston rakenne ei enää vastaa maailman voimasuhteita ja että pysyvien jäsenten veto-oikeus on tehnyt neuvostosta toimintakyvyttömän monissa keskeisimmissä turvallisuuskysymyksissä.

Suomen on ajettava EU:hun autonomista diplomatista interventiovalmiutta – kykyä toimia itsenäisesti rauhanvälityksessä myös tilanteissa, joissa läntiset liittolaiset ovat osapuolina.

Suomen ja lähiliittolaisten tulee myös rakentaa demokraattisten maiden koalitioita, jotka kykenevät toimimaan yhtenäisesti kansainvälisen oikeuden puolustamiseksi myös silloin, kun YK:n turvallisuusneuvosto on lamaantunut.

Päivitykset voimassa olevaan selontekoon

Luvun 2.5 analyysia sääntöpohjaisen järjestelmän tilasta on laajennettava kattamaan Yhdysvaltain poisvetäytyminen kansainvälisestä oikeudellisesta viitekehyksestä – 60 kansainvälisestä järjestöstä irtautuminen ja START-sopimuksen päättyminen ovat tästä konkreettisia esimerkkejä. Luku 3.5 (kansainvälinen oikeus) on täydennettävä konkreettisella periaatteella: miten Suomi toimii tilanteissa, joissa läntiset liittolaiset rikkovat kansainvälistä oikeutta. ICC:n ja ICJ:n tukeminen on kirjattava poliittiseksi prioriteetiksi.

3. Vastuuta ja vakautta uusilla liittolaissuhteilla

Voimassa oleva selonteko tunnistaa osuvasti tarpeen vahvistaa suhteita Kanadaan, Australiaan, Japaniin ja Etelä-Koreaan. Vuoden 2026 todellisuus on osoittanut, että nämä maat ovat välttämättömiä Euroopan tulevaisuuden kannalta.

Tammikuussa Kanada liittyi Euroopan yhteisten puolustushankintojen SAFE-ohjelmaan. Helmikuussa EU ja CPTPP-maat avasivat neuvottelut yli 40 maan ja 1,5 miljardin ihmisen alkuperäsääntöjen yhteensovittamisesta (cumulation rules). Nämä luovat Euroopalle vaihtoehtoja Yhdysvaltojen ja Kiinan välisessä kilpailussa.

Yhdysvallat on peruuttanut tai jäädyttänyt merkittävän osan USAID:n kehitysyhteistyörahoituksesta. Vaikutukset kohdistuvat suoraan yhteiskuntien haurauteen, ruokaturvaan ja terveyspalveluihin etenkin Saharan eteläpuolisessa Afrikassa ja Lähi-Idässä. Lapsikuolleisuus nousi ensimmäistä kertaa tällä vuosisadalla. Syntynyt tyhjiö on laaja: koulutuksesta terveydenhuoltoon, demokratiakehityksestä humanitaariseen apuun. Kiina kehystää itsenään ”anti-imperialistiseksi” toimijaksi erityisesti afrikkalaisessa ja latinalaisamerikkalaisessa narratiivissa – ja USAID-romahdus on antanut tälle narratiiville lisää resonanssia.

Samanmielisten demokratioiden verkosto on muodostumassa uudelleen. Kanada on eurooppalaisen arvojärjestelmän lähin kumppani Yhdysvaltojen suunnanmuutoksen jälkeen, ja Euroopan poliittiseen yhteisöön (EPC) liittyminen olisi konkreettinen merkki tästä. Japani, Australia, Etelä-Korea ja Uusi-Seelanti ovat edelleen sitoutuneet sääntöpohjaiseen järjestykseen ja jaettuihin teknologiastandardeihin.

Eurooppalaisen Suomen kanta

Eurooppalainen Suomi katsoo, että Suomen tulee olla edelläkävijä EU:n suhteiden rakentamisessa näihin demokraattisiin kumppanimaihin. Tämä on myös strategista: demokraattiset maat jakavat sääntöpohjaisen järjestelmän intressin ja kykenevät pitkäjänteiseen yhteistyöhön, kun autoritääriset valtiot toimivat ennakoimattomasti.

EU:n on otettava selkeä johtava rooli liberaalien demokratioiden liittoumassa, jonka ulkopoliittikkaa ohjaavat konfliktien torjunta, kansainvälinen rauha ja demokratia. Johdonmukaisen avoimuuden periaate tarkoittaa, että EU ylläpitää ja edistää demokraattisia arvoja jokaisessa tilanteessa, mutta etsii yhteistyötä jaettujen tavoitteiden eteen kaikkien kanssa, jotka niin haluavat.

Suosittelut toimenpiteet

Suomen tulee rakentaa konkreettista turvallisuusyhteistyötä Japanin, Etelä-Korean ja Australian kanssa. Tämä voi tarkoittaa puolustusmateriaalihankintoja, tiedusteluvaihtoa ja yhteisiä harjoituksia. Meidän tulee myös edistää Kanadan jäsenyyttä Euroopan poliittisessa yhteisössä ja mahdollisesti tulevaisuudessa EU:ssa. Kanada jakaa eurooppalaiset arvot, on G7-jäsen ja etsii vaihtoehtoja amerikkalaiselle painostukselle.

Suomen tulee priorisoida EU-Intia -suhteen syventämistä tavalla, joka tunnustaa Intian strategisen merkityksen. Intia on maailman väkirikkain demokratia ja nouseva suurvalta, ja sen valinta Kiinan ja lännen välillä ratkaisee 2020-luvun voimatasapainon.

EU:n on vahvistettava kehitysyhteistyötä unionin tasolla: USAID:n leikkausten synnyttämä tyhjiö edellyttää EU:n Global Gateway -hankkeen laajentamista Afrikassa, Aasiassa ja Latinalaisessa Amerikassa. EU:n on myös kehitettävä autonominen diplomaattinen kriisivalmius – kyky johtaa rauhanvälitystä ja konfliktien ennaltaehkäisyä myös alueilla, joilla USA ei halua tai kykene toimimaan. Samalla tulee tukea Afrikan kehittyviä demokratioita tavalla, joka ei ole paternalistista vaan tunnustaa niiden toimijuuden. Tämä tarkoittaa investointeja, kauppasopimuksia ja teknologiansiirtoa, ei vain kehitysapua. Samalla ilmastonmuutoksen torjuntaa on edistettävä kumppaneiden takia, sillä ympäristökriisi on keskeisiä politiikkaa epävakauttavia tekijöitä erityisesti globaalissa etelässä.

Päivitykset voimassa olevaan selontekoon

Luku 3.3 (uudet liittolaissuhteet) vaatii laajennusta ja tarvitsee strategisen viitekehyksen: Kanadan roolia on nostettava, USAID-tyhjiön vaikutus on analysoitava. Global Gateway on mainittava eksplisiittisesti geopoliittisena instrumenttina Kiinan vyö- ja tie -hankkeen vaihtoehtona. Euroopan poliittinen yhteisö (EPC) on esimerkki rakenteesta, jonka kehittämistä Suomi aktiivisesti edistää. Näiden suhteiden tarkoitus on luoda Euroopalle strategista liikkumavaraa ja vähentää riippuvuutta sekä Yhdysvalloista että Kiinasta.

4. Ulkoiset EU:n ja demokratian hajottamispyrkimykset

Eurooppalaisiin demokratioihin kohdistuu nyt kolmisuuntainen ulkoinen paine. Venäjän ja Kiinan harjoittama hybridivaikuttaminen on dokumentoitu laajasti. Uusi elementti on Yhdysvaltojen harjoittama suora interventio eurooppalaiseen politiikkaan: NSS 2025 julistaa eksplisiittisesti pyrkimyksenä "kasvattaa vastarintaa Euroopan nykykurssille eurooppalaisten maiden sisällä" ja nimeää EU:ta ja demokratiaa rapauttavat puolueet todellisiksi liittolaisikseen.

Konkreettinen toimeenpano on käynnissä. Yhdysvaltain ulkoministeriön apulaisulkoministeri Sarah Rogers tapasi joulukuussa 2025 Nigel Faragen Reform UK:n edustajia, AfD:n kansanedustaja Markus Frohnmaierin – jolla on Der Spiegel -lehden mukaan dokumentoidut Kremlin kytkenät – sekä Orbánin hallinnon lähellä olevia tahoja. Ohjelman on raportoitu

kanavoivan rahoitusta MAGA-suuntautuneille ajatushautomoille Lontoossa, Pariisissa, Berliinissä ja Brysselissä. Heritage Foundation ja Alliance Defending Freedom ovat pitäneet konferenssin Euroopan parlamentissa vastustaen EU:n digitaalista sääntelyä. Orbánin Mathias Corvinus Collegium laajentaa toimintaansa ympäri Eurooppaa.

Digitaaliset alustat ovat edelleen keskeinen väline. Algoritmit vahvistavat poliittista polarisaatiota, tekoäly tuottaa deepfake-materiaalia vaalimanipulaatioon ja X-alusta toimii koordinoitun disinformaation levityskoneistona. DSA:n täytäntöönpano on kohdannut Yhdysvaltojen poliittisen vastustuksen: Trumpin hallinto on uhannut sanktioida DSA:ta toimeenpanevia EU-virkamiehiä.

Venäläisten ja yhdysvaltalaisien intressien konvergoituminen eurooppalaisen demokratian heikentämisessä on uusi ilmiö, joka ei mahdu perinteiseen hybridi-vaikuttamisen viitekehykseen. Se edellyttää uudenlaista käsitteellistämistä ja toimenpidevalikoimaa.

Eurooppalaisen Suomen kanta

Ulkoinen vaikuttaminen eurooppalaisiin demokratioihin on turvallisuusuhka, ei pelkästään diplomaattinen ongelma. EU:n on suojeltava vapaata lehdistöä, moniarvoista kansalaisyhteiskuntaa ja oikeusvaltioperiaatteen toteutumista myös sellaiselta ulkoiselta paineelta, joka tulee liittolaismailta. DSA:n täysimääräinen toimeenpano on EU:n itsenäisyyskysymys. Samalla Euroopan unionin maiden on myös rahoituksellisin keinoin pidettävä vankasti huolta siitä, että sen oma kansalaisyhteiskunta pysyy elinvoimaisena eikä murru ulkoisen vaikuttamisen johdosta.

Suosittelut toimenpiteet

EU:n on luotava ulkoisen rahoituksen läpinäkyvyysrekisteri: poliittiset puolueet ja ajatushautomot, jotka saavat rahoitusta EU:n ulkopuolisilta valtioillisilta tai puolivaltioillisilta toimijoilta, on veloitettava raportoimaan siitä julkisesti. Vastapainoksi sen omasta rahoituksesta kansalaisyhteiskunnalle on pidettävä huolta. DSA:n täytäntöönpano on priorisoitava poliittisesti: se on kirjattava turvallisuuskysymykseksi.

Suomen on laadittava arvio ulkoisesta poliittisesta vaikuttamisesta – myös yhdysvaltalaisperäisestä – ja jaettava se EU-kumppaneiden kanssa. NATO:n ja EU:n on tuotettava yhteinen tiedustelu-arvio valtiollisesta poliittisesta interferenssistä, joka kattaa kaikki lähteet.

Mediakasvatukseen investoiminen on strateginen turvallisuuspanostus: medialukutaito, algoritmien kriittinen ymmärtäminen ja disinformaation tunnistaminen on sisällytettävä kansalliseen kriisinkestävyysstrategiaan. EU:n median monimuotoisuuslakia (Media Freedom Act) on toimeenpantava täysimääräisesti ja sen rahoitusta vahvistettava.

Päivitykset voimassa olevaan selontekoon

Luku 3.1.2 (hybridi-vaikuttaminen) on laajennettava: Venäjä-keskeinen viitekehys on korvattava kolmisuuntaisella uhka-analyysillä (Venäjä, Kiina, yhdysvaltalaislähtöinen poliittinen interventio). Informaatioympäristön suoja on nostettava omaksi alakohdaksi turvallisuuspolitiikassa.

5. Puolustusteollisuus ja puolustuksen integraatio Euroopan suojana

Eurooppa on korottanut puolustusmenojaan merkittävästi – EU- ja Nato-maat käyttävät nyt keskimäärin 1,9 prosenttia BKT:staan puolustukseen – mutta lisämenojen tuotto eurooppalaiselle autonomialle on jäänyt heikoksi. Ukrainan sodan ensimmäisten 15 kuukauden aikana 78 prosenttia EU-maiden sotatuoteostoista oli EU:n ulkopuolelta, pääosin Yhdysvalloista. Menojen kasvu on siis hyodyttänyt Yhdysvaltain teollisuutta eniten.

Kun Yhdysvallat uhkaa tullien ja sotilaallisen painostuksen yhdistelmällä, eurooppalaisten maiden riippuvuus amerikkalaisista asejärjestelmistä antaa Washingtonille suoran vipuvarren eurooppalaiseen päätöksentekoon.

Samaan aikaan eurooppalainen puolustusteollisuus on pirstoutunut 27 jäsenvaltion välille, joista kukin suojelee omaa kansallista teollisuuttaan. Tuloksena on kalliita päällekkäisyyksiä, pieniä sarjoja ja keskeneräisiä yhteishankkeita, jotka viivästyvät vuosikymmeniä. Ukrainan sota on paljastanut, että Eurooppa ei kykene toimittamaan riittävästi ammuksia edes yhdelle maalle pitkittyneessä konfliktissa.

Ukrainan sota on osoittanut tulevaisuuden sodankäynnin vaatimukset: dronit, elektroninen sodankäynti, täsmäaseet, kyberpuolustus ja nopeat toimitusketjut. Perinteinen raskas kalusto ei yksistään riitä. EDIS ja EDIP ovat askel oikeaan suuntaan, mutta toimeenpano on ollut hidasta.

Eurooppalaisen Suomen kanta

Eurooppalainen Suomi katsoo, että puolustusteollinen integraatio on yhtä välttämätöntä Euroopan turvallisuudelle kuin sotatoimet itsessään. Ilman eurooppalaista puolustusteollisuutta ei ole eurooppalaista strategista autonomiaa. Euroopan puolustusintegraation painopiste on siirrettävä projektikohtaisesta yhteistyöstä pysyvään eurooppalaiseen tilauskirjaan. EDIP-väline ja SAFE-rahoitus ovat lähtökohtia, joita on laajennettava.

Euroopan on kyettävä uskottavasti tukemaan Ukrainaa ja ehkäisemään tai torjumaan tulevia hyökkäyksiä myös ilman Yhdysvaltain apua. EU-maiden yhteenlaskettu puolustusbudjetti on maailman kolmanneksi suurin: sen käyttämiseen hajanaisesti ei ole enää varaa.

Ydinasepelotteen osalta Eurooppalainen Suomi katsoo, että Ranskan ydinpelotteen ulottaminen koskemaan koko EU:ta on pitkällä tähtäimellä tavoittelemisen arvoista. Lyhyellä tähtäimellä Euroopan uskottavuuden on kuitenkin perustuttava konventionaalisen sodankäynnin voittamiseen ydinsateenvarjon alla. Suomen on osallistuttava aktiivisesti NATO:n eurooppalaisen ydinasepolitiikan muotoiluun.

Suosittelut toimenpiteet

Suomen tulee edistää eurooppalaisia yhteishankintoja systemaattisesti kansallisten hankintojen sijaan. Tämä tarkoittaa luopumista ajatuksesta, että Suomen on oltava mukana jokaisessa suorituskyvyssä, ja keskittymistä aloihin, joissa Suomella on todellista osaamista

Suomen tulee tukea eurooppalaisten puolustusteollisuuskonsernien fuusioita tavalla, joka luo riittävän suuria toimijoita kilpailemaan globaalisti. Tämä edellyttää EU:n kilpailupolitiikan uudelleenarviointia puolustusteollisuuden osalta.

Suomen tulee sitoutua pitkäaikaisiin eurooppalaisiin tilauskirjoihin, jotka mahdollistavat teollisen mittakaavan. Tämä voi tarkoittaa sitoutumista hankintoihin 5–10 vuoden aikavälillä.

Suomen tulee kehittää eurooppalaisia rahoitusmekanismeja, jotka kohtelevat puolustusteollisuutta kriittisenä infrastruktuurina. EIP:n roolin laajentaminen puolustusteollisuuden rahoitukseen on välttämätöntä.

Suomen tulee erikoistua aloihin, joissa Suomella on todellista osaamista: kyberpuolustus, arktinen teknologia, elektroninen sodankäynti, ammuksiset. Pyrkimys kattavaan kansalliseen puolustusteollisuuteen on mahdotonta pienelle maalle.

Päivitykset voimassa olevaan selontekoon

Luku 3.2.1:een on lisättävä konkreettinen aikataulu EU:n puolustusautonomian välietapeille. NATO:n 5 prosentin tavoite ja EU:n yhteishankintakoordinaatio on käsiteltävä yhdessä, ei erillisinä kappaleinaan. EDIS/EDIP on mainittava nimeltä Suomen EU-puolustusyhteistyötavoitteiden yhteydessä.

6. Euroopan itsenäisen toimintakyvyn vahvistaminen on juuri nyt ulko- ja turvallisuuspolitiikan tärkein tehtävä

Perustavanlaatuinen syy EU:n haasteisiin toimia ajoissa ulkopoliittisissa kysymyksissä on sen itse itselleen rakentama pakkopaita. Turvallisuus- ja ulkopoliitikassa toimiminen edellyttää edelleen useimmiten jäsenmaiden yksimielisen hyväksynnän, jolloin mikä tahansa jäsenmaa voi yksin estää kollektiivisen toiminnan.

Tämä periaate on luotu turvaamaan tärkeät kansalliset edut, mutta siitä on tullut käytännössä lamaannuttaja, jossa ulkopoliittisilla välttämättömyyksillä voi kiristää sisäpoliittisia myönnytyksiä. Tämä on johtanut tilanteeseen, jossa EU:n mahdollisuudet suojella sen kansalaisten perusoikeuksia ja perusturvallisuutta, tai toimia liberaalina geopoliittisena vaikuttajana, ovat riippuvaisia autoritaaristen illiberaalien johtajien miellyttämisestä.

Samaan aikaan materiaalisesti neljä strategista autonomiavajetta – taloudellinen, teknologinen, energiaan liittyvä ja puolustuksellinen – ovat nyt akuutteja, eivät pitkän aikavälin haasteita. Hormuzin sulkeminen osoitti energiariippuvuuden konkreettisesti. NSS 2025 osoitti informaatio- ja teknologiariippuvuuden – eurooppalainen julkinen tila on ei-eurooppalaisten alustojen hallinnassa juuri silloin, kun informaation luotettavuus on kriittisintä. Yhdysvaltain turvatakuun ehdollisuus ja Ukrainan sodan jatkuminen osoitti puolustuksellisen vajeen. Pääomamarkkinaunionia ei ole saatu valmiiksi, vaikka se on EU:n taloudellisen itsenäisyyden perusedellytys.

Eurooppalaisen Suomen kanta

Eurooppalainen Suomi katsoo, että EU:n strateginen autonomia vaatii institutionaalisen toimintakyvyn muutoksen. Itsenäinen Eurooppa johtavana liberaalidemokraattisena suurvaltana on tavoite, joka edellyttää todellista poliittista tahtoa. Tavoite ei ole autarkia tai sulkeutuminen, vaan avoin strateginen autonomia: Eurooppa, joka kykenee toimimaan omien arvojensa mukaisesti ilman ulkoista pakottamista. Suomi voi olla tämän ajattelun edistäjä, ei jarruttaja.

Suhteessa Venäjään: täysi irtautuminen on edelleen ainoa kestävä linja. Pakoteregiiimin ylläpito ja laajentaminen, Ukrainan pitkäjänteinen tukeminen ja Euroopan asettuminen ukrainalaisen jälleenrakennuksen veturiksi eivät ole luovutettavissa neuvottelupöydässä.

Suhteessa Kiinaan: riippuvuuksien purkaminen on tehtävä realistisessa aikataulussa. Kriittiset teknologiat, puolustuskomponentit ja infrastruktuuri on irtautettava kiinalaisesta riippuvuudesta ennen kuin niistä tulee vipuvarioita konfliktitilanteessa. Kauppasiteet voidaan säilyttää strategisesti ohjattuina.

Suhteessa Yhdysvaltoihin: Euroopan tavoite on tasavertaisempi kumppanuus. Tämä vaatii oman puolustuskyvyn rakentamista, taloudellisia vastapainoja ja selkeää viestinä, ettei Eurooppa hyväksy allianssisuhteiden hyväksikäyttöä kaupallisten tai alueellisten tavoitteiden ajamiseen.

Suosittelut toimenpiteet

Euroopan itsenäinen toimintakyky on 2020-luvun tärkein poliittinen projekti. Tämä tarkoittaa myös materiaalista kykyä puolustaa Euroopan turvallisuutta, taloutta ja arvoja itsenäisesti myös silloin, kun perinteiset liittolaiset eivät ole käytettävissä tai toimivat Euroopan etuja vastaan.

Suomen on edistettävä EU:n päätöksenteon uudistamista määräenemmistöpäätöksiin ulko- ja turvallisuuspolitiikassa. Yksimielisyysvaatimus on tehnyt EU:sta strategisesti lamaantuneen toimijan, ja se on muutettava. Kompromissina äänestyskynnyksenä voidaan harkita super-QMV:tä, joka vaatii erittäin suuren enemmistön konsensuksen sijaan.

Suomen tulee tunnustaa, että Euroopan riippuvuus ulkomaisista digitaalisista infrastruktuureista on turvallisuusriski. Tämä tarkoittaa riippuvuutta amerikkalaisista maksujärjestelmistä (Visa, Mastercard), pilvipalveluista (AWS, Azure, Google Cloud) ja sosiaalisen median alustoista. Suomen on edistettävä digitaalisen euron nopeaa toteuttamista, eurooppalaisten pilvipalveluiden kehittämistä ja eurooppalaisten digitaalisten alustojen rakentamista.

Päivitykset voimassa olevaan selontekoon

Luvun 3.2.1 teksti EU:n toimintakyvystä on kirjoitettava uudelleen siten, että siitä tunnistetaan institutionaaliset esteet – erityisesti yksimielisyysvaatimus – ja esitetään konkreettinen polku niiden ylittämiseksi. Luvun 3.3 Kiina-analyysia on syvennettävä: pelkkä riskien tiedostaminen ei enää riitä – on esitettävä konkreettiset toimet strategisten riippuvuuksien purkamiseksi aikatauluineen.

7. Lopuksi

Eurooppalainen Suomi katsoo, että voimassa oleva ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko (VNS 3/2024 vp) on laatimisvaiheessaan ollut realistinen, mutta sen toimintaympäristöanalyysi on vanhentunut käänteentekevästi nopeasti poikkeuksellisen negatiivisten skenaarioiden toteuduttua. Maailma on vuonna 2026 erilainen kuin se oli vuonna 2024.

Keskeinen muutos on selvä: Yhdysvallat ei enää ole sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestyksen takaaja vaan yksi sen haastajista. Tämä muuttaa Euroopan turvallisuustilanteen perustavanlaatuisesti. Euroopan – mukaan lukien Suomen – on luotava strateginen itsenäisyys, joka ei riipu minkään yksittäisen kumppanin poliittisesta tahdosta.

Tämä ei tarkoita yksin pärjäämistä. Se tarkoittaa Euroopan yhtenäisyyden vahvistamista, puolustusintegraation kihdyttämistä, uusien kumppanuuksien rakentamista ja sääntöpohjaisen järjestyksen puolustamista johdonmukaisesti – myös silloin kun se on epämukavaa.

Suomelle Euroopan unioni on elintärkeä yhteisö. EU:n vahvistuminen on Suomen turvallisuuden vahvistumista. Tämä on vuonna 2026 konkreettisempaa kuin koskaan aiemmin.

Helsingissä 15.3.2026

Samuel Tammekann

Toiminnanjohtaja, Eurooppalainen Suomi ry